

Németh Ferenc

A LÉTÜNK FOLYÓIRAT MINT A VAJDASÁGI MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG EGYIK MŰHELYE*

A Létünk negyedévenként megjelenő vajdasági magyar folyóirat, amely sokszínűsége törekszik, és nyitott mind a Szerbia és Montenegró-i, mind az anyaországi témák, munkatársak felé. Ezt a sokszínűséget kívánja megjelenésének 35. évében is megőrizni, fejleszteni.

1971. június 28-án alapította az akkori Szocialista Szövetség Vajdasági Választmánya, azzal a céllal, hogy ösztönözze a magyar nyelvű tudományos alkotómunkát. Magyarán, hogy közlési teret nyisson a Vajdaságban működő magyar tudósoknak, kutatóknak, egyetemi tanároknak, a reál- és humán tudományok művelőinek, de másoknak is. Így indult el alcímében pontosítva, hogy a társadalom, a tudomány és a kultúra tárgykörébe tartozó témákkal kíván foglalkozni.

Első főszerkesztője Rehák László egyetemi tanár, a politikai tudományok doktora, szociológus és pedagógus volt, aki csaknem két évtizedig, 1971-től 1990-ig állt a lap élén és alakította annak arculatát. Őt Várady Tibor jogászprofesszor, a nemzetközi jog európai híru szakembere követte a szerkesztői székben, és egy évtizeden át istápolta a folyóiratot. Várady Tibor főszerkesztősége idején, 1992 és 1997 között, a Létünk szerkesztői teendőit Faragó Kornélia egyetemi tanár, kritikus, tanulmányíró és pedagógus végezte. 2000-től 2003-ig a folyóirat élén Fehér Kálmán költő, műfordító és diplomata, az egykori Jugoszlávia bangladesi nagykövete állt. 2004 óta pedig Németh Ferenc tölti be ezt a posztot.

A Létünket a szerbiai kultuszminisztérium is felvette a tudományos folyóiratok jegyzékébe, interneten is elérhető (www.forumliber.co.yu), megjelenését pedig a Vajdasági Oktatási és Művelődési Titkárság, a Nemzeti Kulturális Alapprogram és az Illyés Közalapítvány támogatja.

Az utóbbi harminc-egynéhány évben a szerkesztőtől függően változott a folyóirat arculata is. A Létünk néprajzi, szociográfiai és demográfiai pályázatokat hirdetett, azzal a szándékkal, hogy ösztönözze a tudományos alkotómunkát. Amellett jogi, néprajzi, tanügyi, szociográfiai, művelődéstörténeti és helytörténeti tanulmányokat, szakmunkákat közölt, azon fáradozva, hogy a vajdasági magyarság tudományos alkotóműhelyévé váljon. Az elmúlt három évtizedben több kiváló kutató, pedagógus, egyetemi tanár és közéleti személyiség publikálta itt munkáit. A már említett

* A 2005. november 7-én Komáromban megtartott tanácskozássra készült beszámoló

szerkesztők mellett Jung Károly, Csehák Kálmán, Végel László, Major Nándor, Virág Gábor, Kalapis Zoltán, Bozóki Antal, Nagy Abonyi Ágnes, Szőke Anna, Silling István, Fekete J. József és még sokan mások.

A folyóirat tehát közlési teret adott a tudományok művelőinek, másrészt folyamatosan olyan témák feldolgozását kezdeményezte, amelyeket az adott pillanatban a legidősebbnek tartott, s nem zárkózott el a tematikus tanulmány pályázatok szervezésétől, tematikus számok megjelentetésétől, néprajzi és egyéb tudományos tanácskozások anyagának közlésétől sem.

Ha közelebről is szemügyre vesszük a folyóirat utóbbi két évtizedének számait, több példával is alátámaszthatjuk az iménti állítást. 1985-ben például, *A kultúra-művészet-társadalom* témájában hirdettünk tanulmány pályázatot; 1987. évi pályázatunkkal „a vajdasági magyar szellemi élet fehér foltjainak feltárását” szándékoztunk serkenteni stb.

1985-ben különszámot jelentettünk meg, és anyagát teljes egészében Szabadkának szenteltük; 1989-ben vajdasági növényteni kutatásokkal foglalkoztunk; 1990-ben a jugoszláviai magyarság demográfiai kérdéseire összpontosítottunk; 1991-ben kiemelten foglalkoztunk a Vajdaságban élő nemzetiségek esélyeivel, amellel különszámot jelentettünk meg a jogállam témaköréből; 1992-ben demográfiai pályamunkákat közöltünk, a vajdasági magyarság megmaradásának esélyeiről értekeztünk, s egy különszámot szenteltünk a szerbiai nyelvhasználati törvény vitájának; 1993-ban (akkori) jelenünk időszéri kérdéseivel foglalkoztunk, a demokráciával és a jogállammal meg a nacionalizmussal; 1994-ben is a kisebbség sorskérdéseit taglaltuk; 2000-ben az ENSZ megalapításának 50. évfordulójáról egy tematikus különszámmal emlékeztünk meg; 2001-ben különszámot jelentettünk meg gróf Teleki Pál életéről és munkásságáról stb.

Kezdetől fogva jelentős teret nyitottunk a néprajzi témáknak, különösen a néprajzi tanácskozások anyagának, amelyből gyakran és szívesen közöltünk. Így az utóbbi tíz évben a néprajz tárgyköréből többek között foglalkoztunk a doroszlói védőszentekkel, Nepomuki Szent János bezdáni kultuszával, a temerini Illés-napi hagyományokkal, Nyugat-Bácska kápolnáival, valamint védőszentkultuszával, a vajdasági búcsújárókkal és búcsúkkal stb.

2001-ben közöltük a házasság témájában megszervezett vajdasági néprajzi tanácskozás anyagát, 2002-ben *A népi táplálkozás a XX. században* című néprajzi tanácskozás előadásait, 2003-ban pedig a szemverés hiedelemvilágával foglalkozó tanácskozás tanulmányait. Eközben jó együttműködést alakítottunk ki a zentai Thurzó Lajos Közművelődési Központtal, az Újvidéki Egyetem Magyar Tanszékével, Jogi Karával és más intézményekkel. De hogy ne csak a múltban kalandozzunk, lássuk az utóbbi egy-két év történéseit! 2004-ben a folyóirat többek között foglalkozott a vajdasági kormány elképzeléseivel a magyar nyelvű felsőoktatás fejlesztését illetően, a nemzetközi kisebbségvédelem jogi vetületeivel, emellett – hangsúlyozottan – a kettős állampolgárság kérdésével. Ugyancsak kiemelten taglaltunk egy közérdekű témát, az 1941–44-es vajdasági áldozatok tényleges számának problematikáját, amelyet Pál Tibor dolgozott fel egy újvidéki tudományos tanácskozás tükrében.

Mindemellett foglalkoztunk a globalizáció kérdésével, a vajdasági jogrendszer új intézményével, az ombudsmannal, de odafigyeltünk az anyaországi témákra is. Így foglalkoztunk Magyarország EU-tagságával meg a magyar neokantiánus jogbölcséleti tradícióval.

A Létünk emellett több olyan művelődéstörténeti, szociográfiai, néprajzi és kultúrantropológiai szakcikket, tanulmányt is közölt, amelynek célja hagyományaink és értékeink feltárása volt, valamint a vajdasági magyarság azonosságtudatának megőrzése. Hosszabb tanulmányt közölt Zombor művelődéstörténetéről, a nagykikindai magyar nyelvű oktatás múltjáról, Törökkanizsa legrégebb nemesi családjáról, a Szerviczkyekről, továbbá behatóbban foglalkozott a Versec környéki szórványmagyarság gondjaival és hétköznapjaival, a helyi multikulturális közösségek irányításával, a szerb történetírás Kállay-képével, a zentai politikai pártok egykori szervezkedésével stb.

A folyóirat 2006-ban is negyedévenkénti megjelenést tervez, vagyis évi négy számot. Ezek közül az egyik az 1956-os magyarországi eseményekkel foglalkozik majd a fél évszázados jubileum kapcsán, és kitér a forradalom jugoszláviai vonatkozásaira is.

Végezetül még csak annyit, hogy a Létünk nyitott a Kárpát-medencei tudományos műhelyek, tudományos folyóiratok felé, és szívesen vállalja az együttműködést, ha igény és érdeklődés mutatkozik rá.